

Meningkatkan Kualiti Hidup Sosial: Satu Kajian Kes di Kawasan Gugusan FELDA Trolak, Perak Darul Ridzuan, Malaysia

*Improving the Quality of Social Life: A Case Study in
FELDA Trolak Group, Perak Darul Ridzuan, Malaysia*

**Izham M. Yusoff¹, Wan Rozali W. Hussin¹, Fatimah Hassan¹,
Nurwati Badarulzaman¹, Mohamed Z. Omar¹ & Main Rindam¹**

¹Geography Division, Centre for Distant Learning,
Universiti Sains Malaysia, 11800 Pulau Pinang, Malaysia

Abstrak

FELDA telah berjaya meningkatkan taraf sosio-ekonomi dan kualiti hidup sosial penduduk luar bandar. Kini ia berjaya menyediakan tanah bagi penduduk luar bandar yang tanpa tanah dan menyediakan pekerjaan dalam bidang pertanian yang terancang dan terkawal.. Sejauh mana FELDA dapat bertahan untuk tempoh jangka panjang perlu dikaji dan dilihat secara mendalam dari pelbagai perspektif. Keperluan tenaga pekerja di ladang dan kelestarian aktiviti ekonomi penduduk setempat perlu dirancang untuk tempoh jangka pendek dan panjang. Walaupun FELDA telah berjaya, namun masih lagi terdapat sebahagian daripada peserta yang ketinggalan dalam peningkatan tahapsurvival kehidupan. Satu usaha menyeluruh perlu dilakukan bagi meningkatkan kualiti modal insan dikalangan penduduknya untuk menggerakkan potensi aktiviti ekonomi yang ada termasuklah penglibatan dalam industri kecil, aktiviti ekonomi sampingan dan pelancongan bercirikan 'homestay'. Diyakini pelbagai potensi aktiviti ekonomi sampingan dapat dilaksanakan melalui kerjasama semua pihak bagi memenuhi agenda pembangunan ekonomi dalam fasa 50 tahun kedua akan datang. Iyang amat bertepatan dengan waktunya ketika ini untuk dikenalpasti dan ditonjolkan identiti FELDA sebagai aset negara yang dapat mencipta jenamanya sendiri.

Katakunci: *FELDA, peningkatan survival, kualiti hidup sosial*

Abstract

FELDA has succeeded in raising the socio-economic level and quality of life of rural population. It has now succeeded in providing land for the landless rural population and has provided planned and controlled job opportunities in the agricultural sector. How long can FELDA remain in the long run has to be studied from various

perspectives. Labour needs in the plantations and the sustainability of economic activities of the settlers ought to be planned for short and long terms. Even though FELDA has been successful, there are still settlers who fall behind the efforts to increase the standard of living. A concerted effort to increase human resource quality among the settlers so as to catapult the present economic potentials has to be done, such as involving them in the small industries, petty economic activities and homestay-based tourism. It is conceivable various side economic activities can be implemented by means of cooperation of all parties involved in order to fulfill the development agenda for the next 50 years. It is timely to identify and promote the FELDA identity as an asset of the nation which can create its own brand name.

Keywords: FELDA, raising, social quality of life

Pendahuluan

FELDA telah berumur lebih setengah abad, dan kemajuan yang dicapai mendapat pengiktirafan dunia dalam meningkatkan taraf hidup masyarakat luar bandar. Kini sudah tiba masanya untuk diberikan penekanan kepada peningkatan tahap kehidupan *survival* melalui penjenamaan semula FELDA, dengan mencorakkan hala tuju baru mengikut perkembangan semasa. Beberapa isu di kalangan penduduk FELDA seperti migrasi keluar generasi kedua yang terdiri daripada ahli-ahli keluarga peneroka, masalah guna tenaga di kawasan ladang, isu perkongsian keuntungan dengan pekerja asing, isu rumah peneroka yang terbiar kosong dan isu sikap sebahagian dari kalangan penghuni yang tidak berdaya maju perlu diberi perhatian.

Kajian ini tertumpu kepada potensi *survival* peningkatan tahap kehidupan penduduk FELDA melalui pelbagai aktiviti ekonomi untuk dijadikan aset pembangunan negara di kawasan terpilih sebagai kajian kes. Perinciannya menumpukan kepada pelbagai jenis aktiviti ekonomi berasaskan industri kecil, mengenal pasti punca dan permasalahan, mengenal pasti aktiviti ekonomi yang berpotensi dijadikan aset pelancongan dan mencadangkan langkah-langkah penggalakkan aktiviti industri kecil sebagai daya tarikan pelancong.

Pernyataan Permasalahan

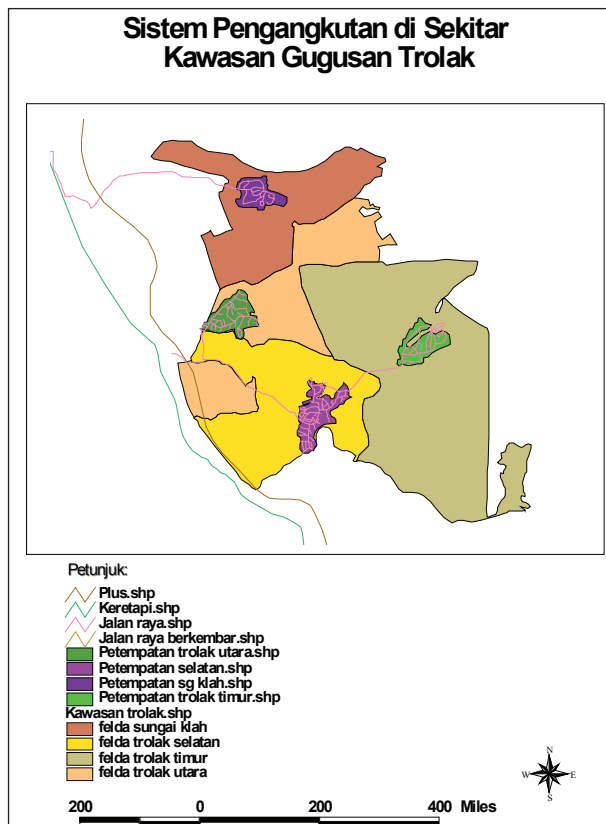
Walaupun Malaysia dapat berbangga dengan pengiktirafan dunia terhadap kejayaan FELDA dalam meningkatkan taraf sosio-ekonomi penduduk luar bandar, namun perancangan dan penambahbaikan terhadap penghuninya secara total masih belum selesai. Cadangan dan *road map* utama dalam kajian ini lebih memfokus kepada manusia dalam konteks modal insan yang perlu digerakkan untuk memperoleh kualiti hidup sosial (JPM, 1999) penghuni FELDA yang berdaya maju dan kompetitif dalam erti kata *survival*. Dengan peningkatan ilmu dan kemahiran, petempatan FELDA termasuk yang di dalam kawasan kajian ini mampu menjadi petempatan yang lebih kompetitif dengan menggabungkan aktiviti ekonomi dari sektor pertanian dan perindustrian (industri kecil) sebagai aktiviti utama dalam perolehan pendapatan individu dan keluarga. Daya produktiviti penghuni FELDA kini perlu dipertingkatkan berasaskan penggunaan sumber dan bahan tempatan yang optimum (Poynter, 1993). dengan

panduan dan sokongan pihak berwajib. Dalam masa yang sama petempatan FELDA di kawasan kajian perlu menampilkan wajah baru yang lebih menarik landskapnya, bersih persekitarannya dan amalan budaya yang menarik agar dapat meningkatkan kualiti hidup sosial dalam tempoh yang singkat pada masa hadapan. Penekanan juga perlu diberi kepada generasi kedua dan ketiga terhadap perubahan minda dan sikap ke arah pembentukan semangat berdikari dan yakin kepada diri sendiri.

Skop dan Metodologi Kajian

Kajian survival dalam peningkatan kualiti hidup yang difokuskan di sini melibatkan pelbagai aktiviti ekonomi (Dimitri & Debagge, 1998) dan dibahagikan kepada empat iaitu primer, sekunder, tertiar dan kuarternari. Selain penglibatan secara langsung dalam sektor perladangan, aktiviti-aktiviti ekonomi lain yang melibatkan keempat-empat kategori di atas termasuk penternakan haiwan, perbengkelan, keusahawanan makanan ringan, peruncitan, kedai makanan dan minuman, penjualan bahan keperluan harian dan sebagainya. Kawasan kajian ialah FELDA Sungai Klah, Trolak Timur, Trolak Utara dan Trolak Selatan.

Peta 1 Kawasan kajian yang dikenalpasti, iaitu Felda Sungai Klah, Trolak Timur, Trolak Utara dan Trolak Selatan

Metode

Data primer diperoleh secara langsung di kawasan kerja lapangan yang melibatkan proses tinjauan, pemerhatian berserta rakaman foto, temu bual dan temuduga serta soal selidik. Sejumlah 118 responden dipilih secara rawak. Data sekunder yang dikumpulkan di dalam penyelidikan ini terdiri daripada buku-buku rujukan, laporan-laporan, kertas kerja seminar, laporan teknikal, jurnal, majalah, akhbar dan internet.

Definisi Kategori Operasi

Industri kecil (Shukri, 1992) tidak mempunyai pengertian yang khusus dan tertakluk kepada matlamat dan objektif sesuatu kajian yang bergantung kepada bilangan pekerja, jentera, nilai modal berbayar, nilai modal tetap, pendapatan pulangan dan keuntungan. Manakala sebahagian yang lain pula berdasarkan kriteria undang-undang, utiliti kapital dan tenaga buruh. Bagi Majlis Penyelarasan Pembangunan Industri Kecil (The Coordination Council For Development of Small Industry) di bawah Kementerian Pembangunan Luar Bandar, Malaysia mendefinisikan industri kecil dan sederhana (IKS) sebagai kilang yang mempunyai modal tetap tidak kurang daripada RM250,000.00. Ia kemudian dipinda di bawah Bahagian Perniagaan Kecil 1989 dengan mengelaskan bahawa IKS yang mempunyai modal berbayar tidak lebih daripada RM500,000.00 dikategorikan sebagai industri kecil dan sederhana.

Mengikut Bank Dunia (UN,1984), United Nations Industrial Development Organisation (UNIDO, 1985 & 1986) dan Bank Pembangunan Asia (ADB,1990) kategori industri adalah seperti berikut:

1. Industri kecil yang menjalankan operasi perniagaan dan perusahaan dengan bilangan pekerja tetap kurang daripada 50 orang.
2. Industri sederhana yang menjalankan operasi perniagaan dan perusahaan dengan bilangan pekerja di antara 50 hingga 199 orang.
3. Industri besar yang menjalankan operasi perniagaan dan perusahaan dengan bilangan pekerja melebihi 200 orang.

Bagi tujuan kajian ini, aktiviti ekonomi penduduk di kawasan kajian secara keseluruhannya adalah tergolong di dalam kategori industri kecil yang boleh dikategorikan kepada dua jenis pula iaitu:

1. *Industri kecil tradisional* yang beroperasi secara persendirian dan ahli keluarga. Diusahakan secara sambilan dengan menggunakan peralatan tradisional dan bagi keperluan pemasaran penduduk setempat.
2. *Industri kecil moden* yang beroperasi secara moden dan tradisional dengan melibatkan bilangan pekerja tetap, pekerja sambilan dan mempunyai rangkaian pemasaran yang lebih luas.

Keseluruhan aktiviti ekonomi di kawasan kajian termasuk industri kecil telah dikategorikan kepada empat kategori utama seperti berikut:

A. Peringkat primer

Aktiviti ekonomi peringkat primer melibatkan segala aktiviti asas yang merangkumi aktiviti pertanian, ternakan, perikanan, perhutanan, perlombongan dan tanah tanih. Bagi tujuan kajian ini aktiviti primer tertumpu kepada pertanian dan ternakan termasuk ternakan lembu, kambing dan ternakan ikan.

B. Peringkat sekunder

Aktiviti ekonomi peringkat sekunder pula melibatkan segala aktiviti yang membuat dan memproses bahan dan sumber daripada peringkat primer dengan menggunakan peralatan dan teknologi sehingga dapat menghasilkan barangan siap seperti makanan, minuman, pakaian, perabot dan lain-lain. Bagi tujuan kajian ini aktiviti sekunder tertumpu kepada penghasilan barangan siap termasuk makanan, minuman dan pakaian.

C. Peringkat tertiar

Aktiviti ekonomi peringkat tertiar merupakan segala aktiviti yang menawarkan perkhidmatan dan barangan kepada pengguna seperti perkhidmatan pengangkutan, pendidikan, guaman, peruncitan, pemborongan, pengumpulan dan pengedaran. Bagi tujuan kajian ini aktiviti tertiar tertumpu kepada perkhidmatan peruncitan dan penyajian makanan dan minuman di warung-warung dan gerai-gerai.

D. Peringkat kuarternari

Aktiviti ekonomi peringkat kuarternari merupakan segala aktiviti yang menawarkan perkhidmatan secara khusus kepada pengguna berdasarkan kemahiran dan kepakaran tertentu seperti perkhidmatan perundangan, rawatan kesihatan, rekabentuk perhiasan, khidmat guaman kes kritikal, kursus profesional dan kepakaran perkomputeran. Bagi tujuan kajian ini aktiviti kuarternari tertumpu kepada perkhidmatan rawatan tradisional, perhiasan (andaman) dan kemahiran pembaik pulih mesin dan komputer.

Di samping itu, konsep peningkatan tahap kehidupan *survival* yang melibatkan konsep kemiskinan (Tadaro; 1985) dan fenomena kemiskinan luar bandar (Nik Hashim, 1996) mempunyai hubungan yang rapat dengan kualiti hidup sosial (Blair, 1998). Kajian ini lebih menekankan keupayaan individu untuk menceburkan diri dalam aktiviti ekonomi sampingan yang boleh menambahkan pendapatan keluarga. Persoalan utama ialah mengapa mereka tidak berminat untuk menceburkan diri di dalam aktiviti ekonomi sampingan sedangkan segala kemudahan dan bantuan serta sokongan pihak kerajaan terbuka luas.

Dapatan Kajian

Jumlah populasi yang diperoleh daripada ketua blok dan ketua peneroka di gugusan kawasan kajian ialah 5,253 orang. Daripada jumlah ini, kira-kira 150 borang soal selidik telah diedarkan secara rawak di seluruh kawasan kajian mengikut taburan seperti yang telah ditetapkan. Daripada jumlah 150 borang, kira-kira 118 borang soal selidik dikembalikan dan dijawab dengan sempurna. Kesemua 118 borang responden ini kemudiannya diproses dengan menggunakan SPSS. Perbincangan penemuan kajian dibentangkan sebagaimana berikut.

Generasi FELDA

Daripada bancian terhadap 118 responden, terdapat kira-kira 80.5% responden terdiri daripada generasi FELDA yang pertama. Manakala kira-kira 18.6% lagi terdiri daripada generasi FELDA yang kedua dan selebihnya hanya kira-kira 0.8% sahaja yang terdiri daripada generasi FELDA yang ketiga seperti dalam Jadual 1.

Jadual 1 Generasi Felda

	Generasi FELDA	Bilangan Responden	%
1	Generasi pertama	95	80.5
2	Generasi kedua	22	18.6
3	Generasi ketiga	1	0.8
	Jumlah	118	100.0

Sumber: Kerja Lapangan, 2007.

Merujuk perangkaan ini, walaupun bilangan generasi pertama masih lagi mendahului generasi kedua dan ketiga tetapi suatu langkah awal perlu diambil di kawasan kajian memandangkan generasi kedua dan ketiga akan mengambil alih tempat generasi pertama. Sehingga 1992 secara keseluruhannya di peringkat nasional melibatkan sejumlah 104,946 peneroka generasi pertama di 278 skim yang meliputi kawasan seluas 871,446 hektar (KPLB, 1992) dan kini generasi kedua pula telah meningkat kepada kira-kira 500,000 orang dan generasi ketiga 1.5 juta orang. Perbezaan citarasa generasi kedua dan ketiga yang berhijrah keluar dari kawasan FELDA dan menceburkan diri di dalam sektor pekerjaan bukan pertanian perlu diambil perhatian dan dicari langkah terbaik untuk mengatasinya dalam tempoh jangka panjang.

Umur

Seramai 85.5% daripada responden berumur 45 tahun ke atas dan daripada golongan ini sekitar 44.0% berada di dalam lingkungan umur 50 hingga 59 tahun, 19.5% berada di antara 60 hingga 64 tahun dan selebihnya 14.4% melebihi umur 65 tahun ke atas yang dikategorikan sebagai generasi pertama manakala bakinya kira-kira 14.5% lagi berada di bawah umur 40 tahun ke bawah sebagai generasi kedua dan ketiga seperti dalam Jadual 2.

Jadual 2 Tahap Umur Responden

Umur	Bilangan responden	Peratus
Bawah 24 tahun	1	.8
25-29 tahun	5	4.2
30-34 tahun	2	1.7
35-39 tahun	5	4.2
40-44 tahun	4	3.4
45-49 tahun	9	7.6
50-54 tahun	26	22.0
55-59 tahun	26	22.0
60-64 tahun	23	19.5
65 tahun ke atas	17	14.4
Jumlah	118	100.0

Sumber: Kerja Lapangan, 2007.

Tahap Pendidikan

Tahap pendidikan responden adalah seperti dalam Jadual 3.

Jadual 3 Taraf Pendidikan

Taraf Pendidikan	Bilangan responden	Peratus
Tidak pernah bersekolah	7	5.9
Sekolah rendah	78	66.1
Sekolah menengah	32	27.1
Universiti	1	0.8
Jumlah	118	100.0

Sumber: Kerja Lapangan, 2007.

Memandangkan kira-kira 72% responden berada pada kategori pendidikan sekolah rendah dan tidak pernah bersekolah, satu usaha dan langkah yang sewajarnya perlu diambil untuk meningkatkan pengetahuan di dalam bidang yang diceburi ketika ini dan seterusnya menggalakkan anak-anak dan ahli keluarga mereka untuk meningkatkan tahap pendidikan yang lebih tinggi pada masa hadapan.

Pendapatan Isirumah

Pendapatan isirumah seperti dalam Jadual 4.

Jadual 4 Pendapatan Isi Rumah

Pendapatan Isi Rumah	Bilangan responden	Peratus
Kurang RM1000	75	63.6
RM1001-RM2000	38	32.2
RM2001-RM3000	2	1.7
RM3001-4000	3	2.5
Jumlah	118	100.0

Sumber: Kerja Lapangan, 2007.

Dengan kira-kira 63.6% responden yang mempunyai pendapatan kurang daripada RM1000.00 sebulan, maka sudah sampai masanya kumpulan ini digerakkan dengan usaha dan pekerja sambilan bagi menambahkan pendapatan isi rumah sejajar dengan kos kehidupan masa kini.

Aktiviti Selain Berladang

Didapati hanya kira-kira 44.9% responden yang terlibat dalam pelbagai aktiviti ekonomi, manakala selebihnya kira-kira 55.1% lagi tidak terlibat dengan sebarang aktiviti ekonomi seperti dalam Jadual 5.

Jadual 5 Aktiviti Selain Berladang

Aktiviti selain berladang	Bilangan	Peratus
Ada	53	44.9
Tidak ada	65	55.1
Jumlah	118	100.0

Sumber: Kerja Lapangan, 2007.

Angka ini menunjukkan sesuatu perlu dilakukan untuk mengubah sikap sebahagian daripada kalangan peneroka untuk bergiat cergas di dalam peluang-peluang aktiviti ekonomi sambilan yang terbuka luas.

Analisis Kajian

Kajian ini membuat analisis mengenai mengapa sebahagian daripada responden tidak melibatkan diri dengan sebarang aktiviti ekonomi selain daripada berladang.

Punca Tidak Terlibat Dengan Aktiviti Ekonomi

Kajian ini mendapati 48.3% mengatakan tidak berminat. Manakala 31.3% lagi disebabkan keuzuran. Selebihnya 13.5% mengatakan tiada masa, manakala 5.1% lagi ingin berehat dan 0.9% mengatakan malas seperti dalam Jadual 6.

Jadual 6 Kenapa Tidak Melakukan Sebarang Aktiviti Sampingan

Alasan	Bilangan responden	Peratus
Uzur	37	31.3
Tiada waktu	16	13.5
Tidak berminat	57	48.3
Ingin berehat	6	5.1
Malas	1	0.9
Jumlah	118	100.0

Sumber: Kerja Lapangan, 2007.

Pemilikan Nilai Modal Insan

Sebahagian daripada responden yang mempunyai kemahiran tersendiri dengan angka 36.4% berbanding dengan kumpulan yang tidak mempunyai sebarang kemahiran berjumlah 63.6% seperti dalam Jadual 7. Kumpulan yang mempunyai nilai modal insan ini perlu dipupuk dan dibimbing, manakala kumpulan yang tidak mempunyai kemahiran pula perlu didekati dan diberikan kefahaman untuk menggunakan kebolehan dan kemampuan masing-masing bagi menjinakkan mereka untuk turut terlibat dalam pelbagai aktiviti ekonomi sampingan.

Jadual 7 Pemilikan Kemahiran

Kemahiran	Bilangan responden	Peratus
Ada	43	36.4
Tidak ada	75	63.6
Jumlah	118	100.0

Sumber: Kerja Lapangan, 2007.

Kepelbagaian kemahiran.

Daripada sejumlah 43 responden (36.4%) yang mempunyai kemahiran di atas, ia diperincikan sebagaimana di dalam Jadual 8 berikut.

Jadual 8 Kepekabagaian Kemahiran

Kemahiran	Bilangan Responden	Peratus
Menjahit	6	5.1
Berlakon, bermain kompang, nasyid, marhaban, bermain muzik	3	2.5
Pertukangan	9	7.7
Menulis	1	0.8
Membuat hantaran	1	0.8
Mengandam	1	0.8
Membuat bidai pintu	1	0.8
Membuat kuih	1	0.8
Gunting rambut	2	1.7
Kimpalan	2	1.7
Landskap	1	0.8
Mechanik	7	5.9
Membuat dodol	1	0.8
Menanam bunga	1	0.8
Memasak	4	3.4
Mengurut	2	1.7
Tiada kemahiran	75	63.6
Jumlah	118	100.0

Sumber: Kerja Lapangan, 2007.

Berpandukan senaraian kemahiran dalam Jadual 8 di atas, jika dikategorikan mengikut aktiviti ekonomi, ia dapat dibahagikan seperti dalam Jadual 9.

Jadual 9 Kategori Kemahiran Aktiviti Ekonomi

Aktiviti	Bilangan responden	Peratus
Primer	1	2.3
Sekunder	20	46.5
Tertiari	14	32.6
Kuarternari	8	18.6
Jumlah	43	100.0

Sumber: Kerja Lapangan, 2007.

Secara keseluruhan daripada kategori aktiviti ekonomi di dalam Jadual 9 di atas, didapati kategori sekunder merupakan pilihan utama untuk mengembangkan kemahiran masing-masing dengan jumlah 46.5%, diikuti tertiari 32.6% dan kuarternari 18.6%. Terdapat Cuma 2.3% sahaja yang terlibat di dalam aktiviti peringkat primer dan keseluruhan peratusan ini dapat dipertingkatkan dari semasa ke semasa.

Keperluan bantuan/latihan.

Kajian ini mendapati hanya 44.1% di dalam kumpulan ini memerlukan bantuan dan latihan bagi meningkatkan kemahiran yang ada, manakala selebihnya 55.9% menyatakan tidak memerlukan sebarang bantuan dan latihan. Lihat Jadual 10.

Jadual 10 Keperluan Bantuan Dan Latihan

Perlukan bantuan	Bilangan Responden	Peratus
Ya	52	44.1
Tidak	66	55
Jumlah	118	100.0

Sumber: Kerja Lapangan, 2007.

Latihan anjuran FELDA.

Sebahagian daripada latihan yang dianjurkan pihak FELDA hanya menarik 26.3% sahaja untuk menyertainya. Manakala selebihnya, 73.7% lagi menyatakan tidak pernah mengikuti sebarang latihan dan kursus yang dianjurkan oleh pihak FELDA seperti di dalam Jadual 11.

Jadual 11 Latihan Anjuran Felda

Pernah mengikuti latihan	Bilangan responden	Peratus
Pernah	31	26.3
Tidak pernah	87	73.7
Jumlah	118	100.0

Sumber: Kerja Lapangan, 2007.

Mengkomersilkan produk.

Daripada keseluruhan produk yang dihasilkan, didapati hanya 44.1% sahaja yang berminat untuk mengkomersialkannya, manakala selebihnya 55.9% lagi tidak berminat dan digunakan hanya untuk keperluan sendiri dan ahli serta jiran yang terdekat sahaja. Lihat Jadual 12.

Jadual 12 Pengkomersialan Produk

Berminat	Bilangan Responden	Peratus
Ya	52	44.1
Tidak	66	55
Jumlah	118	100.0

Sumber: Kerja Lapangan, 2007.

Dipercayai minat untuk mengkomersialkan produk mempunyai kaitan dengan kuantiti produk dan keyakinan diri pengusaha sendiri untuk menghasilkan barangan yang bermutu tinggi. Dengan ini suatu langkah konkrit perlu diambil untuk mengatasi masalah ini sama ada untuk tempoh jangka pendek ataupun tempoh jangka panjang.

Perbincangan

Matlamat utama kajian ialah mengkaji potensi kepelbagaian jenis aktiviti ekonomi dan *survival* dalam peningkatan kualiti hidup penduduk setempat di kawasan kajian. Secara keseluruhan, kajian ini menghasilkan penemuan berikut:

1. Wujud pelbagai kategori aktiviti ekonomi

Terdapat pelbagai kategori aktiviti ekonomi selain berladang di kawasan kajian seperti ternakan haiwan, ternakan ikan, perusahaan makanan, jahitan pakaian, peruncitan, penyajian makanan dan perkomputeran yang membolehkan penduduk di kawasan kajian meningkatkan taraf sosio-ekonomi dan kualiti hidup. Gabungan dan pertalian dengan pelbagai sektor lain termasuk keindahan alam fizikal (Sulung, 1990) seperti sungai, air terjun dan bukit bukau boleh dijadikan daya tarikan para pengunjung dalam konteks aktiviti pelancongan di kawasan kajian.

2. Berpotensi untuk dimajukan

Antara penemuan utama kajian ini ialah wujudnya sebahagian aktiviti ekonomi yang mempunyai potensi besar untuk dimajukan. Khususnya di dalam industri memproses dan membuat makanan termasuk kuih tradisional serta jahitan pakaian. Koperasi Serbaguna Felda Trolak Utara Berhad (KSFTUB) Sungkai, Perak dapat membantu dalam hal ini.

3. Perlu bantuan

Kajian juga mendapati sebahagian besar responden menjalankan aktiviti ekonomi termasuk perusahaan kecil secara bersendirian dan tanpa memohon bantuan dari mana mana pihak.

4. Sikap

Sebahagian daripada peneroka berasa selesa dengan budaya kehidupan sekadar “cukup makan” walaupun peluang untuk melakukan sesuatu yang lebih baik masih terbuka luas. Selain daripada pekerjaan hakiki sebagai peladang, sebahagian besarnya masih tidak berminat menceburkan diri di dalam pelbagai aktiviti ekonomi sampingan atas pelbagai alasan

5. Pelbagai isu dan masalah lain.

Beberapa isu dan permasalahan yang dihadapi penduduk dikesan seperti berikut.

1. Generasi pewaris peneroka kian meningkat usia.
2. Tahap pendidikan yang rendah menyebabkan sukar menerima perubahan dan pembaharuan.
3. Pendapatan rendah dalam aktiviti ekonomi sampingan tidak menyakinkan responden menceburinya.
4. Kegiatan industri kecil yang diusahakan secara bersendirian.
5. Maklumat dan saluran bantuan yang tidak sampai ke sasarannya.
6. Maklumat latihan dan kursus yang tidak sampai ke sasarannya dan hanya mengharap kepada kemahiran sendiri, minat dan warisan sahaja.
7. Sebahagian besar pengusaha industri kecil menggunakan modal sendiri pada peringkat minima sahaja.
8. Pemasaran produk hanya berdasarkan usaha sendiri (mulut ke mulut) sahaja.
9. Kawasan pemasaran yang terhad di lokasi setempat sahaja.
10. Sikap rendah diri di kalangan pengusaha untuk mengikuti latihan dan mengkomersialkan produk.
11. Sikap hilang keyakinan diri untuk bersaing di pasaran terbuka.
12. Ketiadaan badan penggerak untuk mencungkil bakat dan kemahiran individu sebagai sumber kegiatan pelbagai aktiviti ekonomi.

Pelan Tindakan

Untuk mencapai matlamat peningkatan tahap kehidupan *survival* dalam peningkatan kualiti hidup sosial, kajian ini mencadangkan beberap pelan tindakan bagi FELDA kawasan kajian.

Pelan tindakan jangka pendek.

1. Mengumpulkan data dan maklumat terperinci bagi setiap pengusaha industri kecil dan pelbagai aktiviti ekonomi lain sebagai *data base*.
2. Mewujudkan badan penggerak dalam menyampaikan maklumat dan penerangan tentang kepentingan perusahaan industri kecil, kemudahan bantuan dan nasihat, rangkaian pemasaran dan latihan kemahiran.

3. Menyusun kembali persekitaran premis yang kondusif, bersih, menarik dan kreatif bersesuaian dengan keadaan setempat.
4. Menggalakkan penggunaan teknologi moden dalam pemerosesan sumber makanan, minuman dan sos mengikut piawaian kualiti yang ada.
5. Menempatkan pegawai-pegawai yang mencukupi bagi menggerakkan aktiviti ekonomi berasaskan industri kecil secara menyeluruh di kawasan kajian.
6. Memperkenalkan konsep usahasama dan perkongsian syarikat di kalangan pengusaha.
7. Memperkenalkan konsep bantu diri melalui peranan dan fungsi pelbagai agensi kerajaan dan swasta.

Pelan tindakan jangka panjang.

1. Mengilmukan ahli masyarakat generasi kedua dan ketiga dalam pelbagai bidang ilmu, kemahiran dan kepakaran.
2. Meningkatkan produktiviti ternakan ikan dan haiwan lain (kambing, lembu) melalui Projek Integrasi Ternakan.
3. Meningkatkan produktiviti tanaman (buah-buahan dan rumput) melalui Projek Integrasi Tanaman.
4. Menggalakkan setiap ahli keluarga FELDA menyertai koperasi.
5. Mewujudkan kompleks *one-stop centre* bagi tujuan pameran dan penjualan barangan.
6. Mewujudkan rangkaian pemasaran di peringkat pasaraya, perhotelan dan antarabangsa.
7. Mewujudkan pakej pelancongan melalui kemudahan *homestay*.
8. Mewujudkan rangkaian pengangkutan udara termasuk pembesaran Lapangan Terbang Ipoh bagi menghubungi terus pelancong dari luar.

Kesimpulan

Pada keseluruhannya aktiviti ekonomi di kawasan kajian dapat digerakkan dan dipelbagaikan aktiviti sesuai dengan perkembangan global untuk meningkatkan kualiti hidup sosial penduduk setempat. Selaras dengan terkenalnya jenama minyak kelapa sawit di mata dunia, aktiviti ekonomi di kawasan setempat perlu dipergiatkan dan dimantapkan lagi sebagai usaha susulan untuk membuktikan kegigihan masyarakat FELDA dalam usaha mencipta kejayaan terhadap pembangunan ekonomi negara. Oleh itu, kawasan FELDA mempunyai potensi tinggi untuk dijadikan sebagai wadah pembangunan ekonomi contoh kepada dunia luar dengan merangkumkan flora dan fauna, pelbagai aktiviti ekonomi unik, amalan sosio-budaya yang berhemah dan unik serta alam sekitar yang terpelihara.

Acknowledgement

The authors wish to extend their thanks to FELDA which funded this research and granted the permission to publish the results.

References

- A.D.B. (1990). *Annual Report 1990*. Manila: Asia Development Bank, 222 pp
- Blair, P.J., (1998). Quality of Life and Economic Development Policy. *Economic Development Review 16 (1)*, pp. 50-54.
- Dimitri, L.K. & Debbage, K.G., (1998). *The Economic Geography of the Tourist Industry*. New York: Routledge.
- JPM (1999). *Kualiti Hidup Malaysia, 1999*. Kuala Lumpur: Jabatan Perdana Menteri.
- KPLB (1992). Ke Arah Luar Bandar yang Menarik dan Menguntungkan. *NADA KPLB*, No. 1/92, Januari-Mac. Kuala Lumpur: Kementerian Pembangunan Luar Bandar, Malaysia
- U.N. (1984). *Laporan Bank Dunia*, New York.: Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu,
- FELDA (2006). *Laporan Tahunan Felda, 2006*, Kuala Lumpur: Federal Land Development Authority
- Nik Hashim N.I., (1996). *Perancangan Pembangunan Pertanian di Malaysia*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Poynter, J.M. (1993). *Tour Design, Marketing and Management*, London: Prentice Hall, International (UK) Limited.
- Shukri, A., (1992). *Strategi Pembangunan Desa: Semenanjung Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Sulung, M. (1990). *Pelancongan, Pembangunan dan Isu Alam Sekitar*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Tadaro, M.P. (1985). *Economnic Development in the Third World*, New York: Longman, 3rd ed., ISBN 0582285003, 648 pp.
- UNIDO (1985). *Annual Report 1985*, Vienna: United Nations Industrial Development Organisation. 132 pp
- UNIDO (1986). *Annual Report 1985*, Vienna: United Nations Industrial Development Organisation. 132 pp

Contributors

Abdul Halim Ali, Associate professor, Dr., Faculty of Language and Communications, Department of Malay Language and Literature, Sultan Idris Education University, 35900 Tanjong Malim, Perak, Malaysia. Email: halim.ali@fbk.upsi.edu.my

Andy Abdul Razak, INTAN Kampus Sarawak, No. 2 Lot 5452, Jalan Datuk Muhammad Musa, 94300 Kota Samarahan, Sarawak, Malaysia. E-mail : andy@intanswk.intan.my

Azman Ismail, Associate Professor, Dr., Faculty of Economics & Management, National University of Malaysia, 43600 Bangi, Selangor, Malaysia. E-mail : azisma08@gmail.com

Fatimah Hassan, Dr., Centre for Distance Education, Universiti Sains Malaysia, 11800, Pulau Pinang, Malaysia. E-mail: hfatihmah@usm.my

Hasan Al-Banna Mohamed, Associate professor, Faculty of Defence & Management Studies, Defence National University of Malaysia (UPNM), Sungai Besi Camp, 57000 Kuala Lumpur, Malaysia. E-mail : hasanalbanna@upnm.edu.my

Izham M. Yusoff, Dr., Geography Division, Centre for Distant Learning, Universiti Sains Malaysia, 11800 Pulau Pinang, Malaysia. E-mail: izham@usm.my

Katiman Rostam, Professor., Dr., Centre for Social, Development and Environmental Studies, Faculty of Social Sciences and Humanities, Universiti Kebangsaan Malaysia, 43650 Bangi, Selangor

Ku Boon Dar, Dr., History Division, Centre for Distance Education, Universiti Sains Malaysia, 11800, Pulau Pinang, Malaysia. Email: kubd@usm.my

Main Rindam, Dr., Geography Division, Centre for Distant Learning, Universiti Sains Malaysia, 11800 Pulau Pinang, Malaysia

Mohamed Z. Omar, Geography Division, Centre for Distant Learning, Universiti Sains Malaysia, 11800 Pulau Pinang, Malaysia

Mohd Fuad Mat Jali, Associate professor., Centre for Social, Development and Environmental Studies, Faculty of Social Sciences and Humanities, Universiti Kebangsaan Malaysia, 43650 Bangi, Selangor

Narimah Samat, Associate professor, Dr., Geography Division, Centre for Humanities Studies, Universiti Sains Malaysia, 11800 Pulau Pinang, Malaysia. E-mel: narimah@usm.my

Noraziah Ali, Centre for Social, Development and Environmental Studies, Faculty of Social Sciences and Humanities, Universiti Kebangsaan Malaysia, 43650 Bangi, Selangor

Norhafizah B. Nawawi@Nawawi, Geography Division, Centre for Humanities Studies, Universiti Sains Malaysia, 11800 Pulau Pinang, Malaysia

Nurwati Badarulzaman, Centre for Distance Education, Universiti Sains Malaysia, 11800, Pulau Pinang, Malaysia

Rosmiyati Hasni, Centre for Humanities Studies, Universiti Sains Malaysia, 11800 Pulau Pinang, Malaysia. E-mail: rosmiyati@gmail.com

Siti Khariah M. Zubir, Associate professor, Dr., Faculty of Language and Communications, Department of Malay Language and Literature, Sultan Idris Education University, 35900 Tanjong Malim, Perak, Malaysia. Email: khariah@fbk.upsi.edu.my

Sukri Nyompa, Department of Geography, Universiti Negeri Makassar, South Sulawesi, Indonesia. Email: sukri_nyompa@yahoo.com.id

Suriati Ghazali, Associate professor, Dr., Geography Division, Centre for Humanities Studies, Universiti Sains Malaysia, 11800 Pulau Pinang, Malaysia. E-mail: suriati@usm.my

W. M. Muhiyuddin W. Ibrahim, Dr., Geography Division, Centre for Humanities Studies, Universiti Sains Malaysia, 11800 Pulau Pinang, Malaysia. E-mail: wmmwi@usm.my

Wan Rozali W. Hussin, Assoc. Prof., Dr., Geography Division, Centre for Distant Learning, Universiti Sains Malaysia, 11800 Pulau Pinang, Malaysia. E-mail

Yasin A. El Hadary, Dr., Department of Geography, University of Khartoum, Sudan. E-mail: yasin@usm.my

